

Streszczenie

Fabliaux wyróżniają się w literaturze francuskiej, zwłaszcza średniowiecznej literaturze popularnej, jako jeden z najlepszych przykładów *esprit gaulois*. Termin ten odnosi się do specyficznej formy humoru opartego na elementach wulgarności, skatologii, bluźnierstwa i przemocy, a także na swoistego rodzaju wnikliwości i zręczności słownej. Humor i forma tych dzieł, oparte między innymi na rytmie, rymie, ustnym stylu i zabawie językiem, są istotnymi cechami tych dzieł, a słowa są klockami, z których buduje się nie tylko formę, ale także wszelkiego rodzaju gry słowne i podteksty. Na przestrzeni wieków *fabliaux* były postrzegane jako: podrzędne, mało wartościowe; błyskotliwe i wnikliwe; rodzaj osobliwego *exemplum*; niesforna acz trochę dosadna rozrywka. Złożoność postrzegania tego gatunku widoczna jest też w różnych wydaniach, które opisują je na przykład jako erotyczne lub dworskie, przeznaczone dla dzieci lub szerokiej publiczności. Niezależnie jednak od kwestii korpusu, wartościowania, odbiorców itp., aspekt humorystyczny jest ciągłym wątkiem, przynajmniej w rozważaniach badaczy. Element ten przejawia się w większym lub mniejszym stopniu w przekładach, a co za tym idzie - w świadomości odbiorców; jeśli chodzi o formę tłumaczonych tekstów, zależy ona od tłumaczy i przedstawia szeroką gamę rozwiązań. W niniejszych badaniach zebrano ponad 350 przekładów *fabliaux* na współczesny język francuski, angielski i polski, ilustrujących pełen wachlarz możliwości translatorskich - wierszem, prozą, stylizowanych, mniej lub bardziej dosłownych, cenzurujących lub akcentujących wulgarność. Dzięki ograniczeniu badania do ośmiu tekstów źródłowych i kilkudziesięciu ich tłumaczeń oraz wykorzystaniu wiedzy z zakresu teorii przekładu, humoru oraz samego gatunku *fabliaux*, możliwe jest przeprowadzenie analizy porównawczej tych tekstów pod kątem efektu komizmu. Analiza ta odsłoni odrębne strategie i zniuansowane efekty humorystyczne. Niemniej jednak można powiedzieć, że jeśli chodzi o tłumaczenie *fabliaux*, nacisk na formę bardziej sprzyja oddaniu *esprit gaulois* niż zbyt skupienie się na tłumaczeniu samych słów, a nawet stojącego za nimi znaczenia.